

Erland från Sollefteå

Personliga och allmänna uppgifter

Jag bor i Sollefteå. Jag var pinnpojke på Väg och vatten och jobbade med hamnarbeten 1943-46. Sedan var jag mätningstekniker på Bergenforsens kraftaktiebolag några år. På ÅFF var jag från 1950. Jag utbildade mig till ingenjör, korrespondenskurs NKI.

Första jobbet var i Sandslån. Det var att ”angripa” avlopp och vattenledningar. Ordnade om systemet ”tryckkloakbrunn”, som bla var att leda om vattenledningar. I övrigt tog jag hand om flottningsdammar och anordningar, vilka var väldigt nergångna.

Uppsving av virkesvolymen efter Koreakriget, då fordrades en upprustning. Jag utförde projekteringsarbeten och byggnationsarbeten av dammar, byggnationer och rensningar.

En civilingenjör var anställd, jag var medhjälpare till honom, bla fältmätningar sommartid, klagomål och ansökningar till vattendomstolen vintertid.

Jag hjälpte flottningschefen med utredningar angående kraftverkens och regleringarnas inverkan på älvsystemet.

1958 pensionerades inspektorn på Helgums förvaltingsdistrikt, då fick jag den tjänsten, och då kom jag direkt ut på förvaltningsverksamhet. Från Ulriksfors, faxälven, ner till inflödet i Ångermanälven, och därifrån ner till Sandslåmagasinet.

Flottningsorganisation och arbetsledarroller

Tidigare antal inspektorer var två st i Faxälven, en i Dorotea, Rossön, Junsele, Åsele, Vilhelmina resp Sandslåns förvaltning.

1963 blev det förändring i organisationen. Biflödena försvann mer och mer. Vattenhushållningen blev mer komplicerade när det gällde samverkan mellan vattenkraften och flottningen. Huvudinriktningen, var en förvaltningschef för varje älvgren. Jag flyttade då till Strömsund och hade hela Faxälven.

Förvaltningen: Till hjälp hade jag fast personal, tidigare var det tillfälligt anställda som hjälpte till. Lagbasen och flottningsförmännen, de började med inbomningsarbeten, sedan var det en lucka i verksamheten och sedan kom flottningen igång och då hade de sina respektive områden. Kompletterande verksamhet, som ex i Helgum, var 700 man i verksamhet under några veckor, svårt att hålla i detta.

Det praktiska arbetet för mig, var att kolla allt, nära på ett dygnet runt jobb, jag var alltid med, administrativ verksamhet och kontroll ute i fält.

Detta var en organisation som inte alltid fungerade tillfredställande, en person kan inte vara överallt. Detta endast under några veckor, i övrigt var det tillräckligt. ÅFF hade inte råd att ha många fast anställda eftersom det under vintern ej fanns jobb. Jag hade en fast förman som jag satte på ett område, när det var mycket jobb, Lafsområdet var jobbigt, där var han.

Alltså från 1963 var varje älvgren slutna förvaltningsområden och då fick vi fasta arbetsledare. Jag hade Strömsund, då hade jag en flottningsfaktor från Gäddede till Bågede, och en som skötte Ströms Vattudalsområdet. Under denna tid hade vi fortfarande biflottleder igång. En faktor från Ulriksfors ner till och med Ramselesjön, och sedan en faktor för nedre delen av Faxälven. Alltså 4 faktorer. Deras sysselsättning under flottningen var att sköta arbetsledningen inom det avsnittet.

Skillnaden faktor och arbetsförmän. Förmännen har mindre arbetsuppgifter, Svårt att skilja på, en del blev fasta, ett område krävde fler personer, några blev förmän, alltså ingen strikt skillnad, utan snarare behovet och situationen som skapade förmän, fler uppgifter inom ett område. Förutsättningen var bl a att det fanns vintersysselsättning. Förmännen mer en personlig tjänst. Från början var dessa personer anställda av mätningföreningen, som skötte avlastningen, vilket

dessa förmän hade hand om. Avlastningen gick sedan över till flottningsföreningen. Faktorer och förmän tog då hand om detta. Virkesvården sköttes av ÅFF.

Inspektorer av andra slag. Här nere fanns (Sollefteå) en som var med i utvecklingsarbete.

När jag började här under 1950-58 var vi ca 20 personer på kontoret. I huvudsak höll jag då på med byggnadsfrågor.

Olika önskemål utefter älven. Lättare när det blev en inspektor som hade kontroll över större områden.

Anledningen till förändringen var regleringarna.

Förr var flottningen slut i augusti. På 1960-talet blev flottningen längre. Jobbade ej på söndagar, så småningom kom fria lördagar, 1960 eller -61. Helgumdistriktet var först med fria lördagar. Motstånd från flottarna i början! Sedan tvärtom, aldrig någon som ville ställa upp en helg. Anledningen till övertid var vattenföringen, högst i juni.

Vilka meriter för att bli inspektor: Erfarenhet. Rekryterade från flottarledet. Inte många utifrån. Innan jag blev inspektor gjorde jag utredningsarbeten om flottningen, angående åtgärder och av byggnationer, rensningar o dyl. Det gav erfarenhet.

Flottningschef Smith menade att den som inget kan om flottning är ej lämplig som inspektor. Jag var med i Saxälven, besvärlig led. Erik Zackrissom var där. När jag var med jobbade vi dygnet runt, bäckflottning, gick flera mil på stigar. Jag blev dålig i magen, tålde inte maten och det var kallt. Jag fick gå till läkaren. Vi fastnade i Tåsjön, vi torkade in. Jag var nog ingen vidare flottare. De flesta inspektorerna har gått den långa vägen.

Förr var det endast faktorsområden, ca 10 st, och ingen inspektor, utan flottningschefen var direkt över. Sedan kom inspektorerna, 3 st. Det var svårt för flottningschefen att ha kontakt med 10 faktorer. Det blev lättare då 3 inspektorer blev anställda. Inspektorerna tog över de arbeten

som faktorerna gjorde utanför flottningen. Faktorerna hade vissa förtroendemän, men inga fast anställda, som blev förmän och basar. Fram till 1940-talet hade faktorerna bara flottningen, 1950, -60 och -70-talen kom också kraftverksintresset in. De var tvungna gå på sammanträde och liknande. Alltså mer arbete utanför flottningen, arbetet utökades. Förmodligen en anledning till att inspektorstjänster skapades 1954-55.

Långt tillbaka, innan min tid, var det ackordsflottning, in på 1940-talet. Särskilt biflödena och älvrensningarna. Ansvaret för ackordet var i alla fall chefen. Men laget fick själva ordna allt ekonomiskt när man fått ett område. Chansartat, de flesta klarade av det. Mest katastrofer som gjorde att de inte klarade det. Vinsten var för hela laget i ackordet, så bäst var det om man var få. Byggnationerna stod flottningsföreningen för.

Nu upphör flottningsföreningen. Länsstyrelsen kommer att utse en flottningsförvaltare som ska ansvara för flottningens avvecklande och återställande av älven. Redskap, båtar, fastigheter etc säljs på auktion. Det kommer att ta ca 5 år för förvaltningen. Här har älvar avlysts successivt så återställandet blir mindre. Här i Ångermanälven finns inga stora återställningsarbeten, utan det är mer typ borttagande av moringar, dykdalber och annat löst material. Kajanläggningar och mindre hus tas bort. Anordningar av broar, kajer, bryggor kanske kan vara kvar som fritidsanordningar.

Viktigt med återställande och rensning. När flottningen höll på var folk försiktiga, de visste att det flottades och att de kunde köra på timmer och anordningar typ moringar. Men nu när den försvinner, blir folk också ouppmärksamma och kör på med båten. Huvudälven är viktigast att sanera.

Klagomål i allmänhet få. Folk accepterar flottningen, den är en naturlig del i omgivningen, folk har tålt ett visst intrång. Den ska finnas där, störningar accepterar folk. En del nät har tappats eller förstörts pga flottningen. Men är de riktigt märkta är flottarna hänsynsfulla och flyttar nät, och lägger tillbaka efteråt, de gånger nät förstörts beror i regel på fiskaren själv. Ingen klagar.

Ibland har det hänt att virke magasineras över helgen på en plats som inte en privatperson gillat, då har han ringt upp och klagat, och hotat med att lossa bommen, men då får vi förklara hur det ligger till och att det dessutom är egenmäktigt förfarande, då brukar de lugna ner sig.

Nedanför Sollefteå är ett laxfiskeområde med notdragning. Ibland bråk om vingbommar, vilka egentligen är ett skydd för fiskarna. Intermittent flottning: En stor mängd virke släpps samtidigt, och då blev det en del klagomål, för flottarna hann inte med allt virket längre, det kunde ta en vecka.. Detta system gick man ifrån. Istället släpptes 2 ggr i veckan. Gäller ex Helgumsjön. Ex i Ramselesjön samlades 600 000 bit, och sen tappades allt samtidigt. Det upphörde. Det gick åt mycket vatten vid stor tappning. Förr var sommarkraften mindre värd, låga kostnader, men idag är sommarkraften lika värdefull som på vintern. Det har bidragit till att stortappningar upphört.

Redskap, båtar, anläggningar m m

Båtnamnen: 1940-talsbåtarna i regel efter områden, ex Dragan (Ströms Vattudal). På 1950-talet var det personnamn, ex Arndt (Arndt Smith) och Webbjörn, som verkat i flottningen, behöver ej ha gjort något speciellt. De seriebyggda, ex radiobåtarna fick fisknamn, ex Mörten, Braxen, Laxen och Laken, som för övrigt hamnade på botten, och laken är ju en bottenfisk! Fiskbåtarna är små landrensningbåtar. En annan typ har fågelnamn, Tjädern, Hägern etc. Radiobåtarna heter Anoden, Statorn, Deoden, Kollektorn etc. Då vet man vilken båttyp det är fråga om. Vi har ca 80 båtar, förr över 100-talet. Båtarna flyttas mycket mellan olika områden, så man lär sig inte ett gäng båtar inom ett område.

Vingbommar: Ju kraftigare ström desto mer vinkling ut i älven, svag ström, in mot stranden.